

No és l'educació un dret essencial?

«Convindria començar a pensar que en aquesta crisi hem deixat de banda els col·lectius que menys podien defensar-se: les criatures i la gent gran»

Aquest proper divendres 19 de juny acabarà el curs escolar 2019-20. I ho farà amb la majoria dels infants i adolescents sense haver tornat a les aules. Tal com escrivia Jordi Muñoz la setmana passada en aquest mateix diari -en un article que subscriu íntegrament (<https://www.naciodigital.cat/opinio/21631/seran/sis/mesos/sense/anar/escola>) - els alumnes hauran estat des del 15 de març fins al 15 de setembre sense anar a l'escola.

És cert que el pla de desescalada ha permès que en fase 2 es reobrisin els centres educatius, entre l'1 i el 8 de juny segons les regions sanitàries, amb condicions extraordinàries: distància de seguretat i higiene, mascareta, grups reduïts (13 com a màxim a primària i 15 a secundària, i 5 a les llars d'infants) i una assistència (voluntària) d'un o dos cops per setmana.

Els objectius d'aquesta proposta ha estat oferir suport lectiu i orientació tutorial presencial als alumnes, pensant sobretot en aquells que es troben en finals d'etapes. Però, per molts infants i joves, aquest curs va acabar abruptament dues setmanes abans de tancar el segon trimestre. I l'únic mecanisme de connexió amb l'escola han estat les classes virtuals i el seguiment online. El Departament d'Educació ja va advertir aleshores que no s'avançaria temari i que aquest ensenyament a distància no seria avaluable. La veritat ha estat, tanmateix, que aquesta solució in extremis ha estat una màquina d'eixamplar les desigualtats.

Un estudi primerenc de la UAB les setmanes inicials de confinament, ja alertava que els centres concertats i privats havien intensificat els mecanismes de contacte amb els alumnes per mantenir el curs. L'escola pública ho va fer amb l'arrencada del tercer trimestre, però de forma desigual assumint que la diferència entre centres aquesta mesura podia també ser un amplificador de la segregació escolar.

De pandèmies no hi enteníem i és de suposar que els nostres governants han pres les millors decisions -o les possibles- en un moment de crisi sociosanitària i amb el sistema en tensió, al límit de la supervivència.

Però si, durant els mesos que ha durat l'estat d'alarma i el confinament, la majoria dels ciutadans hem estat obedients amb els decrets promulgats, amb l'arribada al final d'aquest túnel convindria preguntar-se per què hem deixat els infants tan de banda. Ells han estat els grans estigmatitzats d'aquesta crisi. Al començament, perquè semblava que havien estat una corretja de transmissió a gran escala dels contagis. Van ser els primers a qui es va confinar amb condicions molt dures. Fins al 26 d'abril -45 dies després- no van poder començar a sortir en franges horàries i amb una lupa d'alarmisme ciutadà posat al damunt. I després perquè no tenim indicadors de què suposarà aquesta desconexió escolar.

Caldrà estar atents de com afectarà l'abandonament prematur -Espanya ja encapçala el rànquing europeu amb un 17-19% de fracàs escolar- i com atempta en la garantia del dret a l'educació -un alumne amb pares d'origen estranger o baix nivell d'estudis té entre un 42% i un 39% de possibilitats d'abandonar-los. El que és segur és que la bretxa digital d'avui és ja una realitat que obligarà a repensar l'escola i a reconduir l'educació perquè la Covid-19 no sigui un catalitzador de les desigualtats entre els nostres ciutadans infants i joves que haurien de tenir garantit el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

Mentre tot això passava, el Govern espanyol va deixar que milers de treballadors anessin a treballar cada dia amb transport públic. Fins passada la Setmana Santa, no es va decretar que

només ho fessin els serveis essencials. Des d'aleshores, les pressions dels sectors econòmics no han cessat perquè es flexibilitzessin les condicions del confinament i la represa de les activitats econòmiques. Així hem assistit, sovint impàvids, com s'obrien abans terrasses i bars que les aules.

Potser pares i mares hem tingut massa fronts oberts i no hem sigut capaços d'alçar la veu per defensar el seu dret a l'educació. Un debat en què caldrà ser valents com a societat. Comunitat educativa, pares i mares, mestres i organitzacions sindicals que els representen, administració, organitzacions d'educació en el lleure o esportius. Aquest és un debat massa troncal i massa ambiciós perquè no es puguin emprendre polítiques arriscades perquè el panorama que ens deixi la postpandèmia no sigui un retrat desolador.

No és a cas l'educació un dret essencial? Potser farà riure d'aquí a un temps, però s'ha reprès la lliga de futbol, les platges tornen a estar plenes, els ciutadans alemanys podran anar a Mallorca abans que ningú, els avions no hauran de complir amb la distància social, els cinemes tornaran a obrir, els comerços també, les grans superfícies, fins i tot, les discoteques. I tot amb un aforament limitat, però difícil de quantificar, en molts casos.

Les escoles no hauran obert i no sabem com ho faran el setembre. Però convindria començar a pensar que en aquesta crisi hem deixat de banda les col·lectives que menys podien defensar-se. Els nens i les nenes, d'una banda, i els avis, de l'altra. Segur que és precipitat treure conclusions, però esmolem la crítica i la suspicàcia perquè aquesta crisi no ens converteixi en ciutadans acrítics.